

VÝUKA ČESKÉHO JAZYKA SE ZDRAVOTNICKOU TEMATIKOU PRO CIZÍ STUDENTY

Aksana Bekasava

Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Bekasava, Aksana. 2022. „Teaching the Czech language with a medical theme for foreign students.“ *Philologia* 32 (2): 69 – 79.

Abstrakt: Cieľom tejto štúdie je analyzovať výučbu českého jazyka s medicínskou tematikou pre zahraničných (rusky hovoriacich) študentov na českých vysokých školách. V tomto príspevku analyzujeme dopyt po výučbe českého jazyka s medicínskou tematikou pre zahraničných študentov na českých vysokých školách a v kurzoch pripravujúcich zahraničných lekárov na získanie oprávnenia vykonávať lekársku prax v Českej republike. Budeme si všímať existujúcu ponuku vyučovania a kurzov, analyzovať príslušnú literatúru, súčasnú metodiku vyučovania, programy a problémy vyučovania.

V tomto príspevku sa zameriame na úzko zamerané javy patriace do lekárskej češtiny na základe štruktúry existujúcich učebníc lekárskej češtiny pre cudzincov. Ponúkame analýzu existujúcich učebníc lekárskej češtiny pre cudzincov.

Kľúčové slová: výučba češtiny, dopyt po výučbe, lekárska čeština, aprobácia lekárov, lekárska čeština

Abstract: The aim of this study is the analysis of the teaching of the Czech language with a health theme for foreign (Russian-speaking) students of Czech universities. In this work, we analyze the demand for teaching Czech with a medical theme for foreign students at Czech universities and in courses preparing foreign doctors to obtain approval to practice medicine in the Czech Republic. We will pay attention to existing teaching offers and courses, we will analyze the relevant literature, current teaching methodology and programs, as well as teaching problems. In our work, we will focus on narrowly focused phenomena relevant to medical Czech based on the structure of existing medical Czech textbooks for foreigners. We offer an analysis of existing medical Czech textbooks for foreigners.

Keywords: teaching Czech, demand for teaching, approval of doctors, medical Czech

POPTÁVKA PO VÝUCE ČEŠTINY SE ZAMĚŘENÍM NA ZDRAVOTNICKOU TEMATIKU

V poslední době se stále zvyšuje poptávka po výuce češtiny se zdravotnickým zaměřením odůvodněná rostoucí poptávkou po kvalifikovaných lékařích a zdravotních sestrách v Česku. Situativní výskyty jsou dost rozmanité. Kvůli nedostatku zdravotníků po celé České republice často sem přijíždí lékaři a sestry, kteří již vystudovali lékařské fakulty nebo střední odborné školy v zahraničí. Na druhé straně každoročně více uchazečů z jiných států Evropské unie a také země mimo EU se snaží nastoupit na území Česka na lékařské fakulty. Na tom účelu především záleží celý souhrn otázek, záležitostí a problémů čekající příslušného zájemce. V tomto významu rozlišujeme výuku češtiny pro cizince zaměřený na zdravotnickou tematiku pro diplomované zahraniční lékaře a výuku češtiny pro uchazeče o studium na lékařských fakultách v České republice.

OTÁZKA UZNÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÉHO VZDĚLÁNÍ PRO CIZÍ LÉKAŘE

Ohledně situace se studiem diplomovaných zahraničních lékařů musíme připomenout, že podle zákona zahraniční lékaři se musejí připravovat k získání souhlasu s výkonem lékařské praxe v České republice. Lékaři, zubní lékaři a farmaceuti, kteří získali vysokoškolské odborné vzdělání v státě mimo EU, a hodlají v České republice vykonávat příslušné zdravotnické povolání, musejí v souladu s ustanovením § 34 odst. 2 zákona č.95/2004 Sb. prokázat zdravotní způsobilost, bezúhonnost a úspěšně složit aprobační zkoušku, což je nezbytné. Zpravidla má aprobační zkouška 3 části a koná se v českém jazyce. První část aprobační zkoušky je písemná. Prvním blokem jsou písemné testy prokazující znalosti v příslušném medicínském oboru. V druhém bloku písemné zkoušky pomocí testových úloh se ověřují znalosti systému zdravotnictví a základů práva vzhledem k poskytování zdravotních služeb na území České republiky, což nezbytné pro uskutečnění odborné lékařské činnosti.

Druhou částí zkoušky je praktická část, která fakticky představuje absolvování odborné praxe pod bezprostředním odborným vedením způsobilého lékaře, zubního lékaře nebo farmaceuta v akreditovaném zařízení v délce trvání šesti měsíců. Rozsah odpovídá stanovené týdenní pracovní době, příslušné podle vzdělávacího programu praktické části aprobační zkoušky. V průběhu praxe uchazeč vypracuje 5 případových studií, ze kterých si zkušební komise vybere jednu případovou studii, kterou uchazeč v rámci ústní zkoušky bude obhajovat.

Třetí částí je ústní zkouška představující ověření odborných znalostí uchazeče před zkušební komisí.

Kvůli rostoucí poptávce po kvalifikovaných lékařích v České republice některé nemocnice zaměstnávají v rámci projektu ministerstva zdravotnictví lékaře z Ukrajiny, kteří mohou po uznání diplomu z domovské země začít pracovat prozatím bez aprobační zkoušky pod dohledem jiného zkušeného lékaře. Lékaři z Ukrajiny si musí aprobační zkoušku dodělat do roka.

System začleňování lékařů s trvalým pobytem a vzděláním mimo Evropskou unii určitě není jednoduchý. Podléhá několika pravidlům. Na počátku celého procesu by mělo být volné pracovní místo pro kvalifikovaného zdravotnického pracovníka, o které nemá žádný český uchazeč zájem. Když se na podkladě předložených dokumentů, životopisu a často opakovaného osobního kontaktu nemocnici podaří vybrat pro danou pozici vyhovujícího zájemce ze zemí mimo Evropskou unii, uběhne ještě hodně času, než dotýčný uchazeč do zaměstnání nastoupí. Jedná se zhruba o jeden rok.

Vzhledem k současné situaci války na Ukrajině se ve společnosti aktivně probírá otázka dalšího zjednodušení začlenění ukrajinských lékařů do kvalifikované odborné práce v Česku.

NASTUP CIZÍCH STUDENTŮ NA LÉKAŘSKÉ FAKULTY V ČESKÉ REPUBLICE

Jednou z možných alternativ a způsobem se vyhnout složitému aprobačnímu procesu je získání příslušného vysokoškolského vzdělání na území České republiky. Kvůli tomu existuje velký zájem ze strany absolventů zahraničních středních škol o studium na lékařských fakultách v České republice. Důvodem je vysoká kvalita bezplatného českého vysokoškolského vzdělání v českém jazyce, konkrétně medicínského, vysoká poptávka po zdravotnících, což znamená možnost úspěšného uplatnění na pracovním trhu po ukončení vysoké školy. Moderní zařízení medicínských laboratoří, rozvoj české medicínské vědy lákají budoucí lékaře z různých zemí. V spoustě případů to jsou uchazeči o studium z republik bývalého Sovětského svazu, mluvící rusky, což pravděpodobně je ještě jedním argumentem pro.

Ale současně se vyskytuje řada problémů komplikujících uskutečnění těchto plánů. Mladí lidé plánující studovat medicínu na českých odborných školách zpravidla nemohou mít dostačující rozsah odborných medicínských znalostí kvůli rozdílu ve fungujících vzdělávacích systémech. V České republice uchazeči o studium na různých lékařských fakultách pravděpodobně absolvovali gymnázium, které trvalo čtyři roky či střední odbornou zdravotnickou školu,

kde se pořádně studovalo také čtyři roky a navíc se učilo mnoho odborných předmětů. Uchazeč ze zahraničí (z východoslovánských států) má obvykle úplné střední vzdělání, které trvalo jedenáct nebo dvanáct let, neboli poslední odpovídající českým čtyřem letem stupeň trval dva roky a ve většině případů nemělo odborného zdravotnického zaměření. Navíc ti zahraniční uchazeči musejí ovládat na dostačující úrovni češtinu a rozumět základním pojmům lékařské češtiny, což vyvolává poptávku po výuce češtiny se zaměřením na zdravotnickou tematiku.

VÝUKA ČESKÉHO JAZYKA SE ZAMĚŘENÍM NA ZDRAVOTNICKOU TEMATIKU NA VYSOKÝCH (A JAZYKOVÝCH) ŠKOLÁCH (PRO UCHAZEČE A STUDENTY)

V České republice působí celkem 8 lékařských fakult spadajících pod 4 různé univerzity. Existuje možnost studovat všeobecné lékařství na všech lékařských fakultách a na 5 z nich i zubní lékařství. 5 z uvedených fakult spadá pod Univerzitu Karlovu (Viz Příloha 1). Pro cizí uchazeče se poskytují přípravní kurzy češtiny jako cizího jazyka se zaměřením na zdravotnickou tematiku. Jednou z podmínek přijímacího řízení je úspěšné složení zkoušky z češtiny pro cizince na úroveň C1. Na každé lékařské fakultě se koná přípravný kurz, ale ne v každém případě v rámci tohoto kurzu se přednáší čeština se zaměřením na medicínskou tematiku.

Dál se již bezprostředně v průběhu studia budoucí zdravotníci pravidelně učí odborné lexikum. Studijní plány většiny lékařských fakult zahrnují medicínskou angličtinu, češtinu, němčinu a latinštinu.

Studenti s mateřským jazykem ruština mohou absolvovat přípravné a úzce zaměřené kurzy poskytované jazykovými školami pro přípravu na aprobační a přijímací zkoušky.

Tak například škola českého jazyka „Ahoj!Student“ s cílem přispět k řešení důležitého společenského problému, čímž je potřeba zvýšení počtu kvalifikovaných lékařů z jiných zemí, poskytuje dvouměsíční program obsahující intenzivní kurz českého jazyka a intenzivní kurz odborné lékařské češtiny. Cílem kurzů je příprava lékařů ze zahraničí na aprobační zkoušky, seznámení s českými realitami, životem, tradicemi a kulturou. Samozřejmě, že ten kurz je určen cizincům, kteří již umějí česky alespoň na úrovni B1 - B2.

Jazykové školy Prague Education Center, Go Study, Pražský lingvistický institut nabízejí v rámci ročních přípravných kurzů zároveň s jinými odbornými předměty kurz Medicínská terminologie seznamující studenty jazykových škol se základními medicínskými pojmy v češtině, se základy medicínské češ-

tiny. Na lekcích studenti a budoucí uchazeči o studium na lékařských fakultách českých vysokých škol kromě teoretických znalostí se učí diskutovat na aktuální zdravotnická témata, používat v řeči odbornou slovní zásobu, odebírat anamnézy, mluvit s pacienty.

Lékařské fakulty uskutečňují ty kurzy na základě různých odborných učebnic. Na volbě programu a příslušně na volbě konkrétního zdroje záleží průběh a úspěch výuky.

MODERNÍ UČEBNICE LÉKAŘSKÉ ČEŠTINY

Při práci nad příspěvkem jsme prozkoumali aktuální situaci s nabídkou učebnic lékařské češtiny. Odborná čeština by měla stát jedním ze základních studijních předmětů přispívajícím nejen jazyku, ale i specifickým odborným dovednostem.

Velice kvalitními a používanými učebnicemi na začátku století byly Čeština pro zahraniční studenty lékařské fakulty, autorství Dagmar Kozlíkové a Věry Těšínské, Praha 2005, a Lékařská čeština Ivany Mokrošové, Praha 2001, 2007 (Viz Příloha 3).

První učebnice zahrnovala 20 lekcí, z kterých každá obsahovala tematický text, gramatická cvičení bez gramatických výkladů. Témata nebyla rozdělená na okruhy, spíše představovala různé aspekty medicínské vědy. Do tematického přehledu je zahrnuta látka o obsahu a úkolech lékařské fyziky a biochemie. Ke každému tématu patří dvě části cvičení, z kterých každé má 4 až 17 cvičení výchozích z úvodního textu a obsahujících gramatické otázky a úkoly (změna rodu substantiv, změna slovesného času, doplnění i/y, určení vzoru, podle kterého podstatné jméno se skloňuje, práce se zájmeny, vytvoření vět atd.). Teoretická a praktická látky jsou uvedeny jednoduše, pochopitelně pro cizince, bez složitých pojmů a úloh. Učebnice předpokládá navazování na předchozí znalost češtiny minimálně na úrovni A2-B1. Učebnice je vhodná na obecné seznámení s lékařskou češtinou, na zdokonalení ovládnutí základní gramatické jevy českého jazyka.

Lékařská čeština Ivany Mokrošové obsahuje devatenáct odborných lekcí poskytujících základní informaci o nemocnici, lidském těle, ordinaci, vyšetření, o většině systémů člověka, uvádí základy první pomoci, terapii, chorobopisů. Součástí učebnice je příloha, kde jsou představeny slovní druhy a jejich základní gramatické kategorie. Díky schematickému výkladu v tabulkách se česká gramatika představuje jako celek, což pomáhá studentům systematizovat dříve získané znalosti z české gramatiky. Tato učebnice neučí gramatice, ale prospěšně rekapituluje a tvoří celkovou představu o gramatických jevech, zároveň pomáhá

je správně používat. Na každé odborné téma navazuje kolem 7-10 cvičení, která vychází z textu a slouží na procvičování lexika a gramatiky příslušných témat. Lékařská čeština je vhodná na hlubší ovládnání češtinu s užším medicínským zaměřením.

Obě dvě výše uvedené učebnice již nejsou k dispozici v knihkupectvích České republiky, jedinečné vyhotovení jsou jen v knihovnách lékařských fakult.

Kvůli nedostatku moderních učebnic lékařské češtiny v 2018 (2020) a 2021 roce vyšly dvě navazující na sebe skvělé učebnice: *Talking Medicine – Czech for Medical Students* (Iveta Čermáková, Karolinum 2018, 2020) a *Talking Medicine 2. Case Reports in Czech* (Iveta Čermáková a Tereza Bakusová, Karolinum 2021) (Viz Příloha 3). První z uvedených učebnic obsahuje tři části: Člověk a nemoc (tato část například zahrnuje témata jako: lidské tělo, příznaky nemoci, vyšetření pacienta, lékárna, zdravotnický personál), Anamnézy (sem patří další věci: rodinná anamnéza, pracovní anamnézy, neurologická anamnéza) a část Lékařské dokumenty (představuje studentům, co je to chorobopis, ambulantní vyšetření, lékařská propouštěcí zpráva). Úvodní tematické texty (často dialogy) jsou doplněny a rozvíjeny přehledem klíčové slovní zásoby, frází a množstvím různorodých lexikálních cvičení. Uvedenou slovní zásobu a fráze by měli studenti zvládnout pro praktické stáže v nemocnici a pro komunikaci s českými pacienty. Proto texty nejsou omezeny jen na spisovná slova, obsahují i hovorové, slangové a frazeologické výrazy, s nimiž se medicíni mohou setkat především právě při komunikaci s pacienty. Na konci učebnice je uveden klíč ke cvičením a moc užitečný česko-anglický slovník.

Další moderní učebnice *Talking Medicine* poskytuje slovní zásobu a frazeologii používanou v běžné lékařské dokumentaci a umožňují studentům se naučit rozumět odborným písemným záznamům tak, aby s nimi se dalo samostatně pracovat.

Slovenská univerzita Jozefa Šafaříka v Košiciach také představila v 2021 roce novou moc zajímavou učebnici Lívie Barnišinové a Želmíry Macejové *Slovenský jazyk v dialogoch pre zahraničných lekárov* (Viz Příloha 3). Učebnice obsahuje šest větších oddílů na základě různých zdravotnických oddělení (interního, chirurgického, gynekologického, porodnického a pediatrického). Také zvláště je představen okruh témat patřících všeobecným vyšetřením. Každý oddíl má několik příslušných témat a představuje gramatická cvičení vyžadující ovládnání slovenštinu na dostačující úrovni. Témata jsou uvedena podobou dialogů, nikoli odborných textů. Tím se autoři snaží přiblížit výuku lékařské slovenštiny do praktických běžných situací. V knize jsou poskytnuty vzory lékařských dokladů, příklady odebraní anamnéz, příslušně užitečné frazeologické a odborné výrazy. Kniha je sympatická, barevná a názorná. Na učebnici se navazuje Lexikografická příručka Slovensko-ukrajinská medicínska terminologie Oksany Humenné

přispívající porozumění náročnějších lekcí učebnice. Učebnice a příručka uviděly svět v loňském roce, letošní rok ukázal, jak to bylo aktuálně.

ZÁVĚRY PRÁCE. VÝSLEDKY PRŮZKUMU SOUČASNÉ SITUACE S VÝUKOU LÉKAŘSKÉ ČEŠTINY V ČESKÉ REPUBLICE

Na závěr bychom chtěli představit hlavní výsledky práce. Dá se konstatovat, že se v současné době v České republice ostře vyskytuje problém výuky češtiny jako cizího jazyka se zdravotnickým zaměřením. Tato potřeba je vyvolána poptávkou po kvalifikovaných zdravotních odbornících a odůvodněna nutností skládat odborné aprobační zkoušky na jedné straně, na druhé straně je cílem připravovat se k přijímacím testům na lékařských fakultách, zároveň s tím dále studovat češtinu s medicínským zaměřením na českých vysokých školách pro cizí zájemce.

Příslušná výuka češtiny je představena následně. Jazykové školy, instituty jazykové přípravy na univerzitách nabízejí kurzy s medicínským zaměřením, krátkodobé a delší, ty kurzy průměrně trvají od dvou měsíců do roka, zpravidla navazují na existující úroveň jazyka (B1 -B2). Na vysokých školách je lékařská čeština již zvláštní předmět, důležitý pro studium.

V dnešní situaci je velkou výhodou existence nových moderních učebnic češtiny pro cizince pomáhajících výuce lékařské češtiny. Lékařské fakulty České republiky to potvrdily ve výsledcích krátkého průzkumu, který jsme nabídli příslušným institucím. Dotazník obsahoval 7 jednoduchých otázek. Odpovědi dvou lékařských fakult uvádíme níže (Viz Příloha 2).

Samozřejmě, že se v průběhu toho studia objevují viditelné problémy, s kterými se setkává jak při studijním procesu, tak i při uspořádání toho procesu. Především je to problém se stanovením zásad pro udělení aproby, časté legislativní změny a komplikovaný proces složení aproby, časová náročnost atd. Další otázkou je problém s učebnicemi, problém se systémem výuky vyvolaný různými cíli a motivacemi. Vzhledem k vážnému zájmu o výuku češtiny s lékařským zaměřením, který se objevil v České republice v posledních letech, představuje se vhodným zdokonalit systém příslušné výuky, případně dosáhnout míň náročných podmínek pro aprobaci, rozšíření nabídky současných učebnic lékařské češtiny s užším zaměřením, případně pro rusky mluvící (především vzhledem k současné situaci, na Ukrajině). Doufáme, že v nejbližší době ty cíle budou dosaženy.

Příloha 1.

PŘEHLED LÉKAŘSKÝCH FAKULT V ČESKÉ REPUBLICE

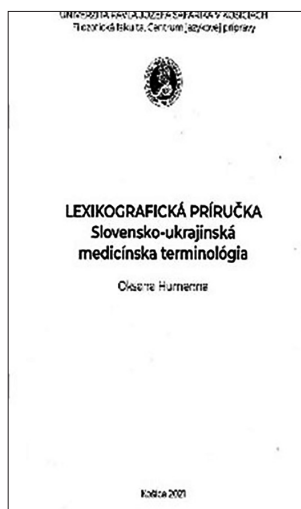
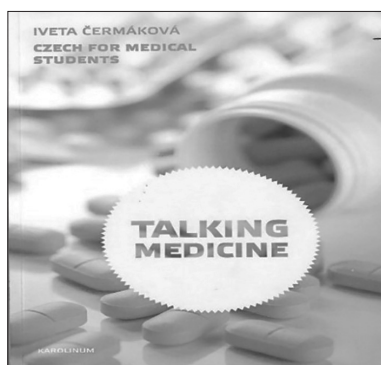
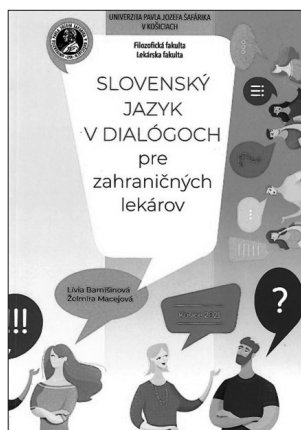
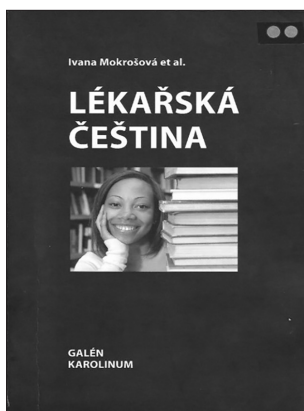
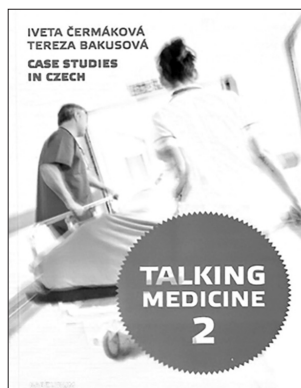
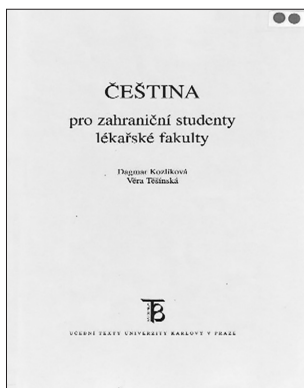
Na území Česka najdeme celkem 8 lékařských fakult spadajících pod 4 univerzity. Na všech lékařských fakultách je možné studovat všeobecné lékařství a na 5 z nich i zubní lékařství.

1. Lékařská fakulta, Univerzita Karlova, Praha
1. LF je nejstarší a zároveň největší lékařská fakulta v Česku. Spolu s dalšími čtyřmi lékařskými fakultami (2. LF, 3. LF, LF HK, LFP) spadá pod Univerzitu Karlovu, nejstarší střeoevropskou univerzitu s více než 670 letou tradicí.
2. Lékařská fakulta, Univerzita Karlova, Praha
2. LF je také součástí Univerzity Karlovy. Z původní jedné lékařské fakulty vznikly tři a mezi nimi i Fakulta dětského lékařství, která se v roce 1990 přejmenovala na 2. lékařskou fakultu.
3. Lékařská fakulta, Univerzita Karlova, Praha
3. LF je třetí lékařskou fakultou nacházející se v Praze. Na rozdíl od ostatních lékařských fakult v mnohém vyniká. V první řadě to je speciální přístup k výuce. Jedná se o největší areál lékařského školství, praxe a výzkumu v celé České republice.
4. Lékařská fakulta Ostravské univerzity
Lékařská fakulta Ostravské univerzity je nejmladší lékařskou fakultou. Její počátky sahají do roku 1993. V roce 2010 začala nová éra rozvoje fakulty, když Lékařská fakulta Ostravské univerzity získala akreditaci na obor všeobecné lékařství, která byla pozastavena v roce 2020.
5. Lékařská fakulta v Hradci Králové, Univerzita Karlova
Lékařská fakulta v Hradci Králové, spolu s LFP, je lékařskou fakultou Univerzity Karlovy. Byla založená v roce 1945 zpočátku jako fakultní pobočka pražské fakulty všeobecného lékařství, později se ale stala samostatnou
6. Lékařská fakulta v Plzni, Univerzita Karlova
Lékařská fakulta v Plzni patří také pod Univerzitu Karlovu. Byla založena krátce po druhé světové válce, ale za ten čas vyrostla v moderní školu, na níž vystudovalo již téměř 10 000 lékařů.
7. Lékařská fakulta, Masarykova univerzita, Brno
Lékařská fakulta Masarykovy univerzity sídlí v druhém největším českém městě, v Brně. LF MU je zase druhou největší lékařskou fakultou v Česku, hned po 1. LF UK.
8. Lékařská fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci
Lékařská fakulta Univerzity Palackého v Olomouci je druhá nejstarší lékařská fakulta v Česku. Její počátky sahají až do 16. století, což ji řadí hned za Univerzitu Karlovu

Příloha 2.

Otázka	LF HK, UK (Lékařská fakulta v Hradci Králové Univerzity Karlovy)	LF Ostrava (Lékařská fakulta Ostravské univerzity)
Jak je představena výuka lékařské češtiny?	Jedná se o výuku českého jazyka pro lékařské účely. Cílem výuky je připravit studenta na pozdější komunikaci s pacientem v nemocnici.	V rámci General Medicine součástí studijního plánu: 6 semestrů, 3 roky.
Kolik hodin lékařské češtiny mají studenti?	4 semestry v 1. a 2. ročníku, celkem 150 hodin.	Každý semestr mají 30 hodin cvičení po dobu 3 let.
Jak je hodnoceno studium LČ?	Zkouška je ve 2. ročníku.	Zimní semestr je zakončený zápočtem, letní semestr vždy je zakončený zkouškou.
Kdo učí v kurzu?	V kurzu učí kvalifikovaní pedagogové s aprobační ČJ.	Akademici z Filozofické fakulty – češtináři.
Z jakých zemí jsou studenti?	Z Evropy, Asie, Afriky.	Z Velké Británie, Řecka, Kypru a dalších.
Podle kterých učebnic učíte?	Podle vlastních materiálů.	DAVID, J. Czech in Ostrava. Ostrava: OU, 2014. ISBN 978-80-7464-488-7. Základní: MOKROŠOVÁ, I. Lékařská čeština. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 978-80-246-0243-1. plus ráda doporučených pomůcek
Jaké otázky a problémy se vyskytují?	Hlavním problémem je malá časová dotace.	O žádných problémech nevíme, ony se mohou vyskytovat během výuky konkrétní skupiny studentů, v žádném případě nejsou zásadné.
Existuje poptávka po výuce lékařské češtiny pro ruský mluvící studenty?	Podobná poptávka neexistuje.	Zřejmě ano, opět saturuje FF OU – zde neumíme detailněji specifikovat.

Příloha 3.
UČEBNICE LÉKAŘSKÉ ČEŠTINY

ZDROJE

- Barnišinová, Lívia, and Macejová, Želmíra. 2021. *Slovenský jazyk v dialógoch pre zahraničných lekárov*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.
- Bozděchová, Ivana. 2021. *Talking Medicine – Czech for Medical Students* (Čermáková, Iveta Karolinum 2018, 2020) a *Talking Medicine 2. Case Reports in Czech* (Čermáková, Iveta – Bakusová, Tereza, Karolinum 2021). Praha: *Nová čeština doma a ve světě*.
- Čermáková, Iveta. 2021. *Czech for Medical Students, Talking Medicine*. Praha: Karolinum.
- Čermáková Iveta, and Bakusová Tereza. 2021. *Talking Medicine 2. Case Reports in Czech*. Praha: Karolinum.
- Hasil, Jiří. 2007. *Učebnice češtiny jako cizího jazyka a Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Praha: Karolinum.
- Kozlíková, Dagmar, and Těšínská, Věra. 2005. *Čeština pro zahraniční studenty lékařské fakulty*. Praha: Karolinum Press.
- Mokrošová, Ivana et al. 2007. *Lékařská čeština*. Galen: Karolinum.
- Ochrana, František. 2019. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Karolinum Press.
- Žaža, Stanislav. 1999. *Ruština a čeština v porovnávacím pohledu*. Brno: Masaryková univerzita, Filozofická fakulta.

Mgr. Aksana Bekasava
Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Jana Palacha 2, Praha
oksaprin@seznam.cz